

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ โรงเรียน ประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียน ประถมศึกษา 2) สร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน ประถมศึกษา และ 3) ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา

เป็นการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษา จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานทางการศึกษา และผลการวิจัยของนักวิชาการ สังกเคราะห์ เป็นองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน ประถมศึกษา

เป็นการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ โรงเรียน ประถมศึกษา โดยสังเคราะห์จากรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนต้นแบบการจัดการความรู้ ระดับประถมศึกษา และองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนต้นแบบการจัดการความรู้ระดับ ประถมศึกษา ดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นต้นแบบการจัดการความรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 1 โรงเรียนและขนาดเล็ก 1 โรงเรียน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบปลายเปิด ใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งการสร้าง และการหาคุณภาพเครื่องมือดำเนินการดังนี้

1.2.1 ศึกษากรอบเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม

1.2.2 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.3 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอรับคำแนะนำ และ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข

1.2.4 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของ อาจารย์ที่ปรึกษา

1.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรง เชิงโครงสร้าง (Construct Validity) จำนวน 3 คน เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Congruence : IOC) ได้แบบสอบถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

1.2.6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปยังผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

1.3.2 ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนที่เป็น กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 โรงเรียน โดยสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศในหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ E-mail Website ของโรงเรียน ตลอดจนเอกสารเผยแพร่ ผลงานของโรงเรียน เป็นต้น

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ โรงเรียน ประถมศึกษา ดังนี้

2.1 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนต้นแบบการจัดการความรู้ ระดับประถมศึกษาจากทั้ง 3 โรงเรียนและองค์ประกอบของการจัดการความรู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา

2.2 นำผลจากการสังเคราะห์มาจัดทำเป็นร่างรูปแบบการจัดการความรู้ในการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา

2.3 นำร่างรูปแบบการจัดการความรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอรับคำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

2.4 ปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการจัดการความรู้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ ที่ปรึกษา

2.5 นำร่างรูปแบบที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และวิพากษ์รูปแบบโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการ จัดการความรู้ที่สร้างขึ้น ตลอดจนประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบ ปรับปรุง

รูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ บุคคลผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ 3 กลุ่มๆ ละ 3 คน ดังนี้

2.5.1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสำนักที่ทำหน้าที่เป็น CEO (Chief Executive Officer) หรือ CKO (Chief Knowledge Officer) ด้านการจัดการความรู้ จำนวน 3 คน

2.5.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ ได้แก่ นักวิชาการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของหน่วยงานทางการศึกษา จำนวน 3 คน

2.5.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาวัตกรรมและโรงเรียนมีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน

2.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2.7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา

เป็นการนำรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 3 โรงเรียน ที่มีขนาดแตกต่างกันและยินดีเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม คือ ระดับผลของการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียนของผู้เรียน 6 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 มีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ

มาตรฐานที่ 2 มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 3 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิด

มาตรฐานที่ 5 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, 2554 : 4 – 5)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคุณภาพไว้ 5 ระดับ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 17)

คุณภาพระดับ 5 หมายถึง	คุณภาพระดับดีเยี่ยม	คะแนนร้อยละ 90 ขึ้นไป
คุณภาพระดับ 4 หมายถึง	คุณภาพระดับดีมาก	คะแนนร้อยละ 75 – 89
คุณภาพระดับ 3 หมายถึง	คุณภาพระดับดี	คะแนนร้อยละ 60 – 74
คุณภาพระดับ 2 หมายถึง	คุณภาพระดับพอใช้	คะแนนร้อยละ 50 – 59
คุณภาพระดับ 1 หมายถึง	คุณภาพต้องปรับปรุง	คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50

4. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้

4.1 ประเมินคุณภาพผู้เรียนก่อนทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อเป็น
ข้อมูลก่อนการวิจัย

4.2 ชี้แจงแนวทางการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ของโรงเรียนประถมศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบการจัดการความรู้ของ
โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

4.3 นำรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ โรงเรียน
ประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองใช้ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 โรงเรียน ใช้เวลา
ทดลอง 1 ภาคเรียน

4.4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้จากการประเมินคุณภาพผู้เรียน
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศ
การศึกษา ของสำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบผลการดำเนินการก่อนทดลองและหลังการทดลองใช้รูปแบบการ
จัดการความรู้ โดยใช้การทดสอบ Wilcoxon (The Wilcoxon Matched Paris Signed-Rank Test)
สำหรับรายละเอียดขั้นตอนการวิจัยสรุปได้ดังแผนภาพที่ 15

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียนศึกษา โดยศึกษาจากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้งผลการวิจัยของนักวิชาการ สัมเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิชาการด้านการจัดการความรู้และหน่วยงานทางการศึกษาที่ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตารางวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการความรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสารแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้งผลการวิจัยของนักวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยสังเคราะห์จากรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนต้นแบบการจัดการความรู้ และองค์ประกอบของการจัดการความรู้ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1

กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนต้นแบบการจัดการความรู้ระดับประถมศึกษาที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ รวมทั้งศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ผลการดำเนินงานของโรงเรียน

การตรวจสอบรูปแบบ โดยการอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ บุคคลผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบาย 3 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปฏิบัติ 3 คน รวม 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีขนาดแตกต่างกัน 3 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1. ประเมินคุณภาพผู้เรียนก่อนทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ โดยคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา

2. ประเมินคุณภาพผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ โดยคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบผลการดำเนินการก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ด้วยวิธีการของ Wilcoxon (The Wilcoxon Matched Paris Signed-Rank Test)